

חמודי שי

על התורה והמועדים

הגנינים והעיונות מחודשים בדרך הדרוש והמוסר כפרשת השבוע | גליון ט' | פרשת ויקהל פקודי - החודש תשפ"ו

כת התיקון של השבת

פרשת ויקהל

ב ת ו ר ת נ ו
בפרשתנו (שמות

לה, א-ג): "וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת-כָּל עֵדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֱלֹהֵי הַדְּבָרִים אֲשֶׁר-צִוָּה ה' לַעֲשׂוֹת אֲתֶם. שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם קֹדֶשׁ שַׁבַּת שַׁבְּתוֹן לַה' פֶּלִי-הָעֲשֵׂה בו מְלָאכָה יוֹמָת. לֹא-תַבְעֲרוּ אֵשׁ בְּכָל מִשְׁבְּתֵיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת."

הטעם שהקהיל משה ללא ציורי השי"ת

ברש"י (ד"ה "ויקהל משה") כתב, "למחרת יום הכיפורים, כשירד מן ההר", הקהיל את בני ישראל ודבר איתם על שמירת שבת. ויש להבין, שלא מצינו להקב"ה שצווה למשה על כך, ומנין לקח משה את זה שהוא צריך להקהיל קהילות ללמדם ולצוותם על השבת, ומה טעם שעשה כן?

כיון דעבדו ע"ז, תיקון לזה הוא השבת

ויש להקדים הא שנתקשו המפרשים, מפני מה הקדים הכתוב "ושמרו בני ישראל את השבת" לפני חטא העגל? ויש לומר, עפ"י מה שאמרו חכמינו ז"ל (שבת ק"ח ב), "אמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן כל המשמר שבת כהלכתו אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו שנאמר (ישעיהו נו, ב) 'אשרי אנוש יעשה זאת וכן אדם יחזיק בה שומר שבת מחללו', אל תקרי מחללו אלא מחול לו."

הרי דהשבת היא התיקון לעבודה זרה, והטעם דשבת היא תיקון לע"ז, כי השבת "ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם", אות לקשר אהבה בלתי מוגבל, ולכן אנחנו לא צריכים תפילין בשבת. בשבת אנחנו יותר קשורים לה' מאשר עם התפילין ביום חול.

בשבת הנוסח אהבה רבה

לעניות דעתי יובן בזה מה שמשנים הנוסח בנוסח ספרד, שבמשך השבוע אומרים בברכות קריאת שמע "אהבת עולם", ובשבת לפי חלק מהנוסחאות אומרים "אהבה רבה", דבשבת

עניינים שנתבאר

ויקהל

א

הסבר נפלא הוא שהקהיל משה את ישראל ללא ציורי מפורש ----- כיון שעבדו ע"ז רצה לתקנם ע"י השבת שמכונה מוחלין אפילו לעובד ע"ז ----- הנוסח בשבת הוא אהבה רבה, שמתחדשת בכל שבת אהבה שהייתה במתן תורה בין ישראל להקב"ה ----- ההתקלות הזאת הייתה כעין דרשת שבת תשובה הראשונה בהיסטוריה.

ב

בעבודת המשכן זכה כ"א להביא חלקו כפי הראוי לו --- משמאי קצו להתאמה פלאית לכל אחד לפי דרגתו ----- גם בכמות שכל אחד הביא היה די והותר בדיוק ----- השפת אמת - דים בנדיבות והותר בנתינה ----- המהרא"ל צינץ - השכר היה לפי הכוונה

פקודי

א

ברכה מיוחדת הייתה במשכן שלמרות שמנו וספרו מ"מ חלה עליו הברכה ----- היכן שיש כח האמונה חלה עליו ברכה ----- דבר שבקדושה אינו תופס מקום או מנין וחלה הברכה ללא גבול

ב

ביאור המדרש היאך הוקם המשכן ----- צערו של משה שלא היה חלק מבניית המשכן ----- ע"י תפלת משה ירדה שכינו על המשכן

ג

הענין דהיינו השכינה הוא לעיני כל ישראל ----- הקרבנות והתפלה שזורים זה בזה וזה מועיל לזה ----- ע"י הצפייה לגאולה באה הגאולה במהירות ----- חזק חזק ונתחזק

פרשת החודש

ביאור עומק טעם שהמצוה הראשונה היא קידוש החודש ----- ה' נתן מצוה זו לישראל להראותם שעוה"ז בשליטתם ----- הטעם שברכת החודש כקבלת פני השכינה ----- בקידוש החודש יש הסכמת ב"ד של מעלה לב"ד של מטה ----- חודש מלשון חדש ומצוה זו נותנת לנו כוח התחדשות ----- ישראל לא מביטים להפסדי העבר אלא להתחדשות עתידית ----- סוד פסוקי החסד באמצע מגילת איכה ----- בחודש ניסן יש מעבר מניסים נסתרים לניסים גלויים ----- גרעיני הגאולה נורעו בחודש ניסן

הקב"ה וישראל מחדשים את האהבה רבה שהייתה כששמענו "אנוכי ה' אלוהיך" ו"לא יהיה לך אלהים אחרים" ישירות מפי ה' שזה עצמו היה ביום השבת, "דכור"ע בשבת נתנה תורה לישראל", וזה מתגבר מדי שבת בשבתנו, על אף שחטאנו וקלקלנו האהבה על ידי עבודה זרה. והקב"ה המגיד מראשית אחרית, ראה וידע שישאל יעשו העגל, והקדים רפואה למכה ולימד את שבת קודש למשרע"ה, שבזה אהבת ה' לישראל נמשכת לעולם ובכל מצב.

לאחר יום כיפור אך קודם הושענא רבה

משה רבינו ע"ה מקהיל "קהילת ישראל", וזהו "ויקהל". כמו הרב בקהילתו כן משה רבינו מעביר "דרשת שבת שובה" הראשונה עלי אדמות, שהייתה אחרי יום כיפור אך עדיין קודם הושענא רבא, והדרשה עוסקת בשבת, ומלמדת את ישראל היאך לתקן חטא העגל. משה מקהיל את כל ישראל ואומר: "חטאנו חטא גדול לה' בעגל, והדרך לתקן את זה היא, כהבטחת השי"ת בתורתו, ושמרו בני ישראל את השבת". זו הרפואה שהקדים הקב"ה קודם למכה עוד בפרשת כי תשא". הוא היה שליח הציבור הראשון, לפניו לא היה כמוהו ואחריו לא יהיה, וכמו"כ משה רבינו הוא ראש וראשון למלמדי ישראל, ללמדם הלכות שבת, כדי שכולם יוכלו לשמור שבת כהלכתה.

פרשת החודש

החודש הזה לכם - שורש השראת השכינה בישראל

"החודש הזה לכם ראש חודשים...." (שמות יב, ב) "אחז"ל לא היה צריך התורה להתחיל כ"א מהחודש הזה שהיא מצווה ראשונה שנצטוו בני, ובמצווה ראשונה זו נכללו כל המצוות" (שפת אמת, תרס"ב).

המצווה הראשונה בתורה שאנחנו מקבלים כאומה מעניקה לבני ישראל את הכוח לקבוע את החודש, ובזה קובעים את המועדים. אנחנו קובעים את התאריכי הייעוד שלנו, הימים הטובים.

זו המצווה הראשונה שניתנה לעם ישראל,

המשך בעמוד ד



בעבודת המשכן זכה כ"א להביא חלקו כפי הראוי לו

מספיק לכל מי שעשה את מלאכת המשכן, עם עוד חומרים לכל תיקון שיידרש בעתיד. דבריו תואמים למה שפירשנו שהיה מצב של "יש ברירה" שה' סיבב את הדברים כך שכולם הביאו את הכמות הנכונה, וזה יהיה מלא וברוח.

השפת אמת - דים בנדיבות והותר בנתינה

בשפת אמת (ויקהל תרל"ו), עה"פ "והמלאכה הייתה דים... והותר" הביא מהאור החיים הק' שהקשה "כי 'והותר' סתירה למאמר 'דים': או שזה הותר, או שזה דים, דדים משמע שהוא מספיק, והותר משמע שיש עודף. ממה שכתבה התורה 'מרבית העם להביא' וכו', 'נראה כי הבינו החכמים עושי המלאכה כי הבאת התרומה הייתה יותר מכפי נדבת הלב. לכן העביר משה רבינו שלא יוסיפו להביא עוד, כי הכול אחר נדבת הלב הוא בא, וטוב מעט בכוונה" וכו'.

היינו שבאמת, המלאכה הייתה דים, ומילת "והותר" על המביאים. הם הביאו בכל לבם וזכות תרומתם לא הייתה רק "דים" כפי המלאכה שאפשרו, אלא "והותר", ומה שהיו מרבים להביא כנ"ל היה ביטוי של נדיבות לבם, וזה היה המותר! במילים אחרות: ה' מסתכל לא רק על מה שהבאת בפועל אלא גם על מה שרצית להביא.

המהרא"ל ציניץ - השכר כפי הכוונה

והמהרא"ל ציניץ ביאר, שהיו אנשים שרצו לתת יותר או פחות, וה' הביט ללב כל אחד, וזוהי עבודת הלב. וביאר דזו ה"נדבות לב" כפי שכתבו חז"ל (מנחות ק"א) "אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוון לבו לשמים", כי מחשבה טובה מצרף הקב"ה למעשה, לכן מי שהיה בליבו לנדב הרבה, רק שלא הייתה ידו משגת ולא היה לו מנין - אף הוא בכלל המביאים.

ואי"ה נבנה את המקדש במהרה בימינו על ידי הכוונות והמחשבות הטובות שבלבנו. כל רצוננו לבנות את בית המקדש ולהחיש את ביאת המשיח במהרה בימינו. ה' ישמע לזעקת ליבנו ויצרף מחשבה למעשה, אמן כן יהיה רצון.

פרשת פקודי

- א -

בתורה"ק בפרשתנו: "אלה פקודי המשכן משפן העדת אשר פקד על-פי משה עבד ה' ביד איתמר בן-אהרן הכהן".

גם כאשר ספרו נדבת המשכן חלה עליו הברכה

בשפת אמת (פקודי תרל"א) הביא המדרש "איש אמונות רב ברכות" כו', דבא ליישב כי במנין אין הברכה שולט. וכן הוא בזוהר הק' 'שכיון שהיה על פי משה היה ברכה במנין גם כן, והעניין כי כל ריבוי הוא למטה כמו שכתוב בספר הישר" וכו'. עיי"ש.

וביאור דבריו נראה, דהקב"ה אומר למשה רבינו לחשב את כל הזהב, כסף, כלים, כל מה שניתן למשכן, כך שיהא ידוע לכל מה בדיוק יש במשכן, ותו לא יחששו או יחשדו את משה רבינו שמא לקח משהו לעצמו, ח"ו!

אולם מצד שני, היאך התירו למנות ולספור, הא אמרו חכמינו דאין הברכה שורה אלא בדבר הסמוי מן העין, וכן הוא גם בממון, ובבני אדם, ואין בזה ברכה, וגם מביא לידי עין הרע, ר"ל?

מכח אמונה ממשיכים ברכה

וביאור תירוץ של השפת אמת, דכאשר משה רבינו סופר ומונה יש בזה ברכה, והוא מכח האמונה, וכל מעשה שעושה שמחובר למקור

בתורה"ק בפרשתנו "ויבאו כל איש אשר נשאו לבו וכל אשר נדבה רוחו אתו הביאו את תרומת ה' למלאכת אהל מועד ולכל עבודתו ולבגדי הקדש".

הכוונה בפשטות, שכל מי שביצע חלק ממלאכת הטוויה או מלאכות אחרות עבור אוהל מועד תרם מכישרונותיו כפי שהתחשק לו. ותמוה, מפני מה לא היה ציווי על כל אחד מה שהוא יעשה? למה לא הייתה חלוקת תפקידים? כל אחד יעשה ככל העולה על רוחו למלאכת הקודש?! תמוה הוא.

משמים זיכו לכל אחד לפעולותיו למען המשכן

נראה לי שזה היה יישום של "יש ברירה" בהשראה אלוהית. יש מקרים בהם אנחנו מיישמים את ההלכה של "יש ברירה". לדוגמא, אם נמצאים על ספינה ורוצים לאכול פירות שעדיין לא עשרו, בעל הפירות יכול להתנות שיפריש תרומה ומעשר מפירותיו שבביתו, ויעשר כשיבוא לביתו. ומעתה יכול כבר לאכול מהפירות על סמך המעשר שיעשה לאחר מכן, שיחול למפרע.

הוכררה למפרע התאמה פלאית

היכולות הטבעיות של האנשים, החומרים שהיו להם והרצון שלהם לתרום, באופן פלאי תאמו בדיוק את הצרכים של המשכן, ובסופו של דבר היה אפילו יותר מדי. התרומות ענו על כל הצרכים ואף עלו על הצורך, ולא נשארו שום פערים. זה היה נס נפלא שה' סובב את הדברים כך שלכל אחד הייתה הזדמנות להשתתף באיזו דרך שבחר, ועדיין כל צרכי המשכן נענו, ובשפע! היה שימוש בעיקרון של יש ברירה. ה' סובב את הדברים כך שהכישירונית של כל אדם שרצה לתרום לבניית המשכן תאמו את צרכי המשכן. יש ברירה - הייתה התאמה.

הספורנו - דים למלאכה והותר

בתורה"ק "אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקודש", פירש הספורנו שלא הכריזו שלא יבאו עוד נדבותיהם כרצונם, אלא הכריז שלא יעשו עוד מלאכה.

ובפסוק הסמוך כתוב, "לעשות אותה והותר". וביאר הספורנו, "לעשות אותה המלאכה לה והותר". "והותר" פירושו שהיה כ"כ בשפע באופן שלא היו צריכים העושים לצמצם עשייתם מדאגה פן יחסר דבר מה למשכן. הם לא היו צריכים להצטמצם. הם יכלו למלא את כל חובתם, טוויה או כל מה שצריך, בנדיבות ובהרחבה.

גם בכמות שכ"א הביא היה די והוברר שהביא בדיוק

רב

כדרך משל, כשאדם קונה לעצמו מעיל וצריך תיקון באחד מחלקי המעיל, לקצר או להקטין, אזי משאיר המוכר קצת מבד המעיל ללוקח בכדי שבבוא היום אם ירצה הלוקח להאריך, הוא יוכל. זה היה "והותר". דהיינו, שאין צריך להיות בדיוק ממש, כי היכי שאם יקרע יהיה לך היאך לתקן וכמשל דהמעיל, וכוונתו לא שהיה יותר מדי, אלא שהיה

- ג -

הענן דהיינו השכינה הוא לעיני כל ישראל

הפסוק האחרון של פרשתנו, "כי ענן ה' על המשכן יומם ואש תהיה
לילה בו, לעיני כל בית ישראל בכל מסעיהם". כיצד מסתיים ספר
דברים? לעיני כל ישראל. הענן בפרשה שלנו זו השכינה. לעיני כל
ישראל בספר דברים מתייחס לאותות ולמופתים.
השכינה דומה לנר המערבי. הענן עולה, אבל כאשר הענן נמצא מעל
אוהל מועד, כלל ישראל לא נוסע. הענן הוא המנחה והמנווט שלנו.
אנחנו מובלים על ידי ענן הכבוד יומם ועמוד האש בלילה.

- לסיום והמשך -

הקרבת וזוהתפילה שזורים זה בזה

מעשה אנו עוברים לספר ויקרא. אחרי שיש לנו את המשכן, אנו
מביאים קרבנות. החוטאים מקריבים חטאת או אשם, ולהודיה מקריבים
קרבן תודה. הרבה דרכים יש להראות הכרת הטוב, כולל קרבן העומר,
הביכורים וכל הקרבנות הבאים נדבה. ומעת שחרב ביתנו ובטלו כל
אלו ניתנה לנו התפילה, "ונשלמה פרים שפתנו". ביום כיפור הכהן
הגדול מביא קרבנות רבים, אבל הוא גם מתפלל עבור כלל ישראל.
הקרבת וזוהתפילה שזורים זה בזה.

הרי דגם היום יש לנו דרך לקיים "ושכנתי בתוכם", ע"י התפילה שהיא
במקום עבודה, וכפי שהתפלל משה, "ויהי נועם ה' אלוקינו עלינו
ומעשי ידינו כוננה עלינו..." וכו', ויכולים אנו להשיג דברים נשגבים.
והנה בתפילה פוסעים ג' פסיעות לאחור, ושוב חוזרים על אותם ג'
הפסיעות, וטעם הדבר, להראותנו קביעות מקום לתפילותינו
ושיחתנו עם אדוננו ית'. ה' נמצא במקום זה. פעמים רבות מצינו
שקוראים להקב"ה מקום: בהגדש"פ "ברוך המקום ברוך הוא",
וחלילה בבית האבל "המקום ינחם אתכם", דהקב"ה נמצא בכל מקום
ואינו צריך למשכן, כי המשכן היה רק עבורנו, שנרגיש בחוש שהוא
שוכן בתוכנו.

ע"י הצפייה לגאולה תבוא הגאולה

היום, שאנו פזורים בכל העולם, ה' שוכן בתוך בני ישראל, בכל
בית כנסת ובכל בית בו יש שלום בית בין איש אשתו, השכינה
שורה שם. כשיש לנו כוונה ואנחנו פונים לכיוון ירושלים, ה' מצרף
מחשבה למעשה וזה כאילו אנחנו בירושלים ממש. לא רק התפילות
שלנו עולות לירושלים, אלא אנחנו אישית בירושלים ובבית המקדש.
הראשונים אמרו שעלינו ממש לדמיין את זה ולהתעלות לזה בשעת
התפילה.

אם רצוננו לבנות את בית המקדש, במהרה בימינו, ולשוב בתשובה על
חטא האדם הראשון, על מכירת יוסף שבספר בראשית, על חטא העגל
שבספר שמות, על חטא המרגלים שבספר במדבר ועל עוון שנאת
חנם בבית שני - מכוח האחדות בינינו נכפר על חטא מכירת יוסף
ושנאת חנם, וע"י האמונה נכפר על חטא העגל, ונזכה לתקן עולם
במלכות שד-י. מעל הכל, נשתדל בשמירת שתי שבתות ברציפות, ואז
הגאולה תבוא. מי ייתן ותבוא הגאולה עם בנין בית המקדש והחזרת
סדר העבודה במהרה בימינו אכיה"ר!

יש לומר, דהנה כמות היא חומרית, ואילו הקדושה מופשטת ומחוץ
לכל מושג של ריבוי אלא היא באחדות שענינה הפוך מריבוי,
שהאחדות היא צמצום וריכוז. הקדושה היא איכות והחומר הוא
מושג של כמות. יוצא אפוא שהחומר לעומת הקדושה הוא ככמות
לעומת איכות. לכאורה הקדושה שוללת כמות ומונעת מלהגיע ל"רב
ברכות".

דבר שבקדושה אינו תופס מקום או מספר

אמונה היא הגשר, היא הצינור שע"י הקדושה יורדת לתוך
העולם החומרי מבלי לשלול אותו. האמונה מורידה את הקדושה
מעולם האחדות לעולם הזה של כמות, ואז באים יתרונות הקדושה
שאינה בגדר מספר ומשפיעים ברכה בתוך הכמות. משה רבינו
עשה זאת באופן מושלם. לכך מביא המדרש דוקא את הפסוק "איש
אמונות - רב ברכות" ודפח"ח.

חודש ניסן - חודש החידושים

על פי דבריו של השפת אמת במקום אחר (בא תרל"ב), לכך
דווקא בראש חודש ניסן הוקם המשכן, כי עניינו של חודש ניסן הוא
"החודש - החידוש הזה לכם" וכל עניינו של המשכן היה לחודש
שהקדושה והרוחניות מהשמים מעל ישכנו למטה בעולם
הגשמי.

- ב -

ביאור היאך הוקם המשכן

"ויקם משה את המשכן ויתן את אדניו ושם את קרשיו ויתן
את בריחיו ויקם את עמודיו" (מ, יח), אבל בפסוק לעיל (יז) נאמר
"הוקם המשכן". האם משה הקים את המשכן או שהוא הוקם
מעצמו?

צעד משה רבינו על שלא השתתף בעשיית המשכן

במדרש, משה רבינו היה מיצר על אשר לא נשתתף עמהם בעשיית
המשכן. אמר לו הקב"ה, לפיכך הנך מקים המשכן, ויראו כל
ישראל שאם אין אתה מרים המשכן, שוב אין לו קיום לעולם.
כשנשלם המשכן והיה משקלו כבד מאוד, אמר לו הקב"ה "ויקם את
המשכן", ואמר לו משה: אין בידי הכוח לעשות כן, אמר לו: עשה כאילו
שהנך מרים המשכן, ולכל אדם הרואה, הרי זה נראה לעיניי כאלו
משה הקימו, אבל האמת היא כי "הוקם המשכן", ה' הקים אותו, אבל
בעיני המתבונן נראה שמושה עשה זאת.

ע"י תפילת משה ירדה שכינה על המשכן

לזה התפלל משה, "תפילה למשה... ויהי נועם ה' אלוקינו עלינו
ומעשי ידינו כוננה עלינו" וכו', וע"י התפילה הוריד את השכינה,
ולכך גם אנו אומרים עד היום לפני כל מצווה "ויהי נועם",
דהקב"ה נמצא בכל מקום, אבל צריך מקום מסוים כדי לשכון בין בני
ישראל דווקא, ותפילתו של משה רבינו הפכה את המשכן למקום
הזה.
ונראה לי להוסיף, דיובנו בזה דברי חכמינו ז"ל (שבת כב ב),

כל כך הרבה אנשים חוו הפסדים גדולים במהלך השואה. הם היו חייבים להמשיך קדימה. הם היו חייבים להתחנך מחדש ולהקים משפחות חדשות. זה אנחנו, כלל ישראל, משעבוד מצרים והלאה עד עולם. אנחנו לא יכולים להתמקד על העבר, אנחנו חייבים להתקדם להתחלות חדשות.

מתנה להישרדות נצחית

באמצע מגילת איכה (ג, כב-כג) ישנם שני פסוקים זה לצד זה. אנחנו אומרים תמצית אותם הפסוקים כל יום בנוסח התפילה. **כתוב: "חסדי ה' כי לא תמנו כי לא כלו רחמיו",** תמצית פסוק זה בברכת מודים בשמו"ע. ו"חדשים לבקרים רבה אמונתך", בכל בוקר הכל מתחדש, גדולה האמונה שלנו כך ה', ותמצית פסוק זה במודה אני שאומרים ממש חדשים לבקרים.

כוח המזל של חודש ניסן

איתא בהגדש"פ "יכול מראש חודש? ת"ל ביום ההוא. אי ביום ההוא יכול מבעוד יום? ת"ל בעבור זה, לא אמרתי אלא בשעה שנמצה ומרור מונחים לפניך". להבין את ההוא"ל של חז"ל הזה יש לבאר שכשם שחודש אדר כבר מתחילתו הוא זמן של מזל ושמחה, כך בחודש ניסן, החל מראש חודש ניסן, הוא זמן של גאולה. בשנה מעוברת, כאשר יש שני חודשי אדר, פורים נקבע באדר ב' כדי שישמכו גאולה לגאולה. וכך רואים שכל התקופה של אדר וניסן קשורה לגאולה. אדר מתאפיין לא רק בשמחה אלא גם כחודש של ניסים נסתרים המוליכים לגאולה. המעבר מאדר לניסן הוא המעבר מניסים נסתרים וגאולה נסתרת, שהרי "אכתי עבדי דאחשוורוש אנן", לניסים נגלים וגאולה שלמה הנראת לעיניים. ואיתא בחז"ל ש"ניסן" מלשון ניסים.

ראש חודש ניסן הוא בעל חשיבות גדולה. הגאולה החלה עם קבלת המצווה הראשונה, "החודש הזה לכם". כאשר קיבלנו בעלות על לוח השנה שלנו, ובזה ראשית השליטה בגורל שלנו. גרעין כל הגאולות נזרע בראש חודש ניסן, זה של גאולת מצרים, וגם של כל הגאולות עד הגאולה העתידה שתהיה במהרה בימינו, שהרי בנבואת "החודש הזה לכם" שניתנה למשה ואהרן באה הבשורה על גאולת מצרים בפרטות עם כל הלכות הפסח לשעתו, ולדורות. הרי שבראש חודש ניסן יש התעוררות כח הניסים והגאולה, זה מזלו של החודש, אנחנו מכירים את הגמרא בראש השנה (י"ב ע"ב) לפיה רבי יהושע אומר שהעולם נברא בראש חודש ניסן, ומוסיפה הגמרא שם, "בניסן נגאלו ובניסן עתידים להיגאל". לא נאמר מתי בחודש ניסן ניגאל. לא נאמר שבעתיד משיח יבוא בי"ד בניסן. לא. נאמר רק שבחודש ניסן נגאלנו, אז היתה הגאולה ממצרים, ובניסן עתידים להיגאל. הזמן, החודש, קשור לבריאת העולם. לפי רבי יהושע העולם נברא בא' בניסן ו"בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל". וא"כ שפיר "יכול מראש חודש" שכבר מתעורר מזל חודש ניסן עם כל כח הניסים והגאולה, אלא "ת"ל בעבור זה - לא אמרתי אלא בשעה שיש פסח מצה ומרור מונחים לפניך".

ענין שבת – פרשת החודש

פרשת החודש מצוינת בשבת, ושבת היא תמיד מקור הכוח וההשפעה על מה שקורה במהלך השבוע. וכך כוח הגאולה ופסח כולו נובע מהשבת הזו, שבת החודש. כשאנחנו מברכים את ראש חודש ניסן ומצפים לביאת החודש המיוחד הזה, וביאת ראש חודש, תחילת החודש המיוחד ותחילת הגאולה שלנו, אותה נשחזר בליל הסדר.

כפי שכתב ברש"י הראשון על התורה בפרשת בראשית. זו מצווה חיונית, שורשית, כיוון שהיא מיפה את כוחם של בני ישראל לקבוע את התאריכים של החגים. "החודש הזה לכם" מעניק להם שליטה על לוח השנה שלהם ועל ידי כך על כל הגורל היהודי בידם, דרך הסמכות של הסנהדרין על פי עדות, מתי כל חודש מתחיל. לאחר קבלת העדות, הסנהדרין קובעים את תחילת החודש, ובמקרה הצורך מוסיפים חודש וקובעים שנה מעוברת. על ידי קביעת החודשים של לוח השנה העברי הרבנים קבעים את התאריכים של החגים. ראש חודש ניסן קובע מתי יחול הפסח, וראש חודש תשרי קובע מתי יחול ר"ה, יום כיפור (ראה את המחלוקת המפורסמת בין רבן גמליאל ורבי יהושע בחישוב מתי יוצא יום כיפור, במסכת ראש השנה פרק ב משנה ט) וסוכות. זו אחריות חשובה המוטלת על הסנהדרין לקבוע בצורה נכונה מתי יחולו החגים. לוח השנה שלנו לא נקבע בשמים. הוא נקבע על ידי בני ישראל. "החודש הזה לכם".

ישנה גמרא מעניינת בסנהדרין (מ"ב ע"א): "ואמר רב אחא בר חנינא אמר רב אסי אמר רבי יוחנן כל המברך על החודש בזמנו כאילו מקבל פני שכינה כתיב הכא (שמות יב, ב) החדש הזה וכתוב התם (שמות טו, ב) זה א-לי ואנוהו". הפסוק "זה א-לי ואנוהו" הוא בשירת הים. "זה א-לי" - מצביעים על השכינה ואומרים - זה א-לי. לומדים מגזירה שווה זה-זה שיש התגלות השכינה כאשר מקדשים את החודש כראוי ובזמנו.

חשבת, למה קידוש וברכת החודש חשוב כהתגלות השכינה? ועלה בדעתי שיש בזה טעמא רבה מאחר שבזמן שבית דין של מטה, הסנהדרין, קובע את ראש החודש כראוי, בזמן הראוי, הבית דין של מעלה, בשמים, מסכים לקביעות שלהם. מכיוון שיש הסכמה ממעלה, השכינה נוכחת כאן, בארץ, בתוך הסנהדרין בזמן קבלת ההחלטה שמשפיעה על תאריכי החגים. אנחנו, בני האדם, מקבלים החלטות אלו, וה' לא רק מיפה את כוחנו לעשות זאת, אלא שכינתו ית' בתוכנו ממש באותו עת. השכינה נוכחת ומסייעת לקביעה שלנו כמו הנפק על השטר.

ובזה מובן למה "ביום החודש הראשון באחד לחודש תקים את משכן אהל מועד". היום הזה, בפרשת שמיני, הינו יום השמיני לאחר שבעת ימי המילואים, הוא ראש חודש ניסן. אז השכינה יורדת לשרות בין בני ישראל, "ועשו לי משכן ושכנתי בתוכם" ממש כמו שהשכינה נמצאת ביננו ע"י מצוות "החודש הזה לכם" שנאמרה בר"ח ניסן.

החודש הזה לכם – כח החידוש

הקב"ה נותן לנו כוח על הטבע, כוח החידוש. הקב"ה נתן לנו את השליטה על הזמן, ובכך שליטה על הייעוד שלנו, וזה סוד ההישרדות שלנו ונצחיות כלל ישראל. יחד עם הגאולה בפרשה זו כלולות כל הגאולות.

"החודש הזה לכם ראש חודשים" כח החידוש. הכול תמיד חדש וייחודי. כמו שהכוח להכריז על החודש החדש מעולם לא פג, ויש לנו לוח שנה המתחדש גם בגלות, כך לא פג הכוח שלנו לחדש בכל דבר, וזה מה שמחזק אותנו בגלות.

במצוות יש את כוח ההתחדשות בכל עת וזמן

ככה אנחנו שורדים וממשיכים הלאה. אנחנו לא מתמקדים על העבר, על הפסדים שלנו, ולא על כל הטרגדיות. אנחנו לא יכולים להרשות לעצמנו לעשות את זה. אם נעשה זאת נשקע בחול טובעני של צער, חס ושלוש.